

u suchasnykh pedahohichnykh doslidzhenniakh v Ukraini (pp. 6-50). Starobilsk : Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka».

6. Khmurynska, T.O. (2011) Komponentno-strukturnyi analiz sotsialnoi zrilosti u studentiv – maibutnikh sotsialnykh pedahohiv. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriiia «Pedahohika, sotsialna robota»*, 21, 205-207.

7. Cherneta, S. Sotsialna aktyvnist osobystosti yak umova rozvytku suchasnoho ukrainskoho suspilstva. Retrieved September 2, 2019, from: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/6576/1/37.pdf>.

(англійською переклала О. Ступак – авторка статті).

УДК 378.016:364

ПРОСКУНІН Володимир

проректор з науко-педагогічної роботи та соціально-економічного розвитку, кандидат педагогічних наук, доцент ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,

вул. Г.Батюка, 19, м. Слов'янськ, Донецька область, 84116, Україна

E-mail: proskuninvm@ukr.net

ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ» У ЗВО ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НУШ

Анотація. У пропонованій статті автором деталізовано зміст навчальної дисципліни «Історія соціальної роботи», розробленої для студентів 2 курсу педагогічного факультету спеціальності «Соціальна робота» (Кваліфікація: Соціальний працівник. Соціальний педагог або фахівець із соціального забезпечення). Дисципліна розглядається як складова реалізації концепції «Нової української школи» та педагогічна умова формування соціальної та громадянської компетентностей у студентів педагогічних закладів вищої освіти (далі – ЗВО). Визначено мету, завдання, значення курсу «Історія соціальної роботи», подано теми практичних занять та індивідуальних завдань.

Ключові слова: соціальна робота, соціальний працівник, соціум, соціальна та громадянська компетентність, нова українська школа.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Освіта ХХІ століття, зокрема її реформування, вимагає нових форматів, методів, прийомів, спрямованих на формування в особи, зокрема студентів ЗВО, компетентностей, які сприятимуть розвитку конкурентоспроможного фахівця, свідомого громадянина, неординарної особистості, здатної на

© Проскунін В., 2019

ефективні рішення, прогресивні ідеї, людини, яка зможе стати повноцінною складовою прогресивного соціуму.

С. Омельченко зауважила: «У зв'язку з соціально-економічними, політичними змінами суспільства вирізняються зміни й у самосвідомості сучасних старшокласників. Юнацтво, з одного боку, відрізняється від старшого покоління більшою відкритістю, гнучкістю, умінням пристосовуватися до умов, різноманітністю інтересів, з іншого – відсутністю чіткої життєвої позиції, принципів» [5, с. 174-175].

Аналіз основних досліджень і публікацій... Сучасні дослідники, виокремлюють різні групи компетентностей, зокрема: ключові, загальнопредметні, предметні: В. Адольф [1], Ю. Варданян [2], К. Дмитренко [4], Ю. Пінчук [6], О. Сухойваненко, С. Медведь [7] та ін.

Актуальність статті зумовлена тим, що в ній подано конкретні поради щодо способів, методів, прийомів формування соціальної та громадянської компетентностей під час викладання курсу «Історія соціальної роботи» на педагогічному факультеті ЗВО в умовах реалізації концепції (Нової української школи)НУШ.

Формування цілей статті (Постановка завдання)... Метою статті є визначення сутності та змісту ключових компетентностей студентів під час навчання основам соціальної роботи та організаційно-педагогічних умов формування соціальної та громадянської компетентності та ролі соціального працівника на сучасному етапі розвитку середньої освіти в Україні.

Мета зумовлює вирішення таких **завдань**:

- 1) визначити роль соціального педагога у вихованні учнівської молоді в умовах НУШ;
- 2) з'ясувати основні засоби, які забезпечують формування соціальної та громадянської компетентностей студентів-майбутніх соціальних працівників;
- 3) подати можливі умови реалізації відповідних методичних заходів для формування названих компетентностей під час вивчення курсу «Історія соціальної роботи»;
- 4) визначити способи вирішення проблеми формування соціальної та громадянської компетентностей соціальних працівників на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Говорячи сьогодні про «Нову українську школу», насамперед, треба розуміти, що діти – це частина соціуму, який для них, як і для будь-якої людини, починається з оточення: родина, рідні, друзі, сусіди, однокласники та інші. Тому, вважаємо, що соціальна робота, як ніколи, має стати однією з домінантів виховання сучасної молоді, адже, «Потужну державу і конкурентну економіку забезпечить згуртована спільнота творчих людей, відповідальних громадян,

активних і підприємливих. Саме таких повинна готувати середня школа України», «Світогляд закладається саме в сім'ї та школі» [4].

Робота соціального працівника спрямована на ресоціалізацію особистості, соціально дезадаптованої дитини, яка має прогалини в розумінні й сприйнятті світу саме через відсутність соціально значущих мотивів, що повинні були бути закладеними в певний період життя особистості (зокрема, загальноосвітня школа).

Важливе значення вивчення курсу «Історія соціальної роботи» полягає в тому, що дає підґрунтя для визначення розуміння проблем соціуму певного періоду розвитку людства, конкретної країни, регіону тощо, а також, відповідно, орієнтуючись на попередній досвід у цьому напрямку, допомагає визначити способи розв'язання цієї квестії.

Під час викладання курсу «Історія соціальної педагогіки» у Донбаському державному педагогічному університеті, спираючись на традиційну класифікацію основних компетентностей, особливу увагу приділяємо формуванню соціальної та громадянської, яка, загальновідомо, включає «усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, у родині, на роботі. Уміння працювати з іншими на результат, попереджати й розв'язувати конфлікти, досягати компромісів. Повага до закону, дотримання прав людини й підтримка соціокультурного різноманіття» [4, с. 8].

Курс «Історія соціальної підготовки» розраховано на 28 год. лекційних, 20 год. практичних та 102 год. самостійної роботи.

Метою навчальної дисципліни «Історія соціальної роботи» є: ознайомлення студентів з історичними етапами розвитку соціально-педагогічної науки; розвиток у студентів гуманістичного, культуровідповідного світосприймання; залучення до «поліфонізму» еволюції теорії і практики соціально-педагогічної діяльності; формування творчого, системного педагогічного мислення, ціннісного ставлення до світової та національної соціально-педагогічної спадщини; виховання гуманності, толерантності, національної свідомості.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія соціальної роботи» є:

1. формування професійно-орієнтованого світогляду майбутніх спеціалістів;
2. розкриття основних теоретичних положень історії соціальної педагогіки;
3. формування розуміння місця соціальної педагогіки в системі соціально-гуманітарної освіти;
4. формування уявлення про витоки, актуальний стан та перспективи розвитку;

5. узагальнення отриманих знань із соціальної педагогіки, філософії;

6. побудова ретроспективи прийняття суспільством цінності дитинства;

7. формування розуміння й узагальнення зв'язків між змістом, методами виховання та соціально-політичним устроєм суспільства.

Під час вивчення курсу «Історія соціальної роботи», студенти-майбутні соціальні працівники, знайомляться, зокрема з такими темами:

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Проблеми захисту дитинства та соціальне виховання в первісному суспільстві та античному світі.	2
2	Теорія і практика соціального виховання в епоху європейського середньовіччя та Відродження	4
3	Соціальне виховання на території України в козацьку добу (XIV – I пол. XVII ст.).	2
4	Соціально-педагогічні погляди Я. Коменського та Д. Локка (XVII ст.).	2
5	Ідеї соціального виховання в педагогіці епохи Просвітництва та розвиток соціально-педагогічної практики (XVIII ст.).	2
6	Ідеї соціального виховання в педагогіці XIX ст.	2
7	Державна політика захисту дитинства у XIX – поч. XX ст.	2
8	Теорія і практика вільного виховання в українській педагогіці на поч. XX ст. Зарубіжний соціально-педагогічний досвід поч. XX ст.	2
9	Досягнення теорії і практики соціального виховання в період наукової революції XX ст.	2
Усього		20

Кожна тема має важливе значення у формуванні ключових компетентностей у студентів педагогічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» не лише як у майбутніх соціальних працівників, а й в таких, які є, насамперед, частинами соціуму, у якому вони живуть, у якому виховуються наступні покоління: вихованці дошкільних закладів, учні загальноосвітніх шкіл та ін.

Наприклад, у процесі вивчення теми «Проблеми захисту дитинства та соціальне виховання в первісному суспільстві та античному світі» викладач зобов'язаний зосередити увагу студентів на тому, що проблема захисту

дитини, яка сьогодні є однією з найбільших трагедій людства, має глибокі корені; на жаль, є невирішеною дотепер і потребує втручання спеціалістів різних галузей задля дослідження її джерел і способів розв'язання.

Наголосимо, що кожна тема навчальної дисципліни «Історія соціальної роботи» має безперечну важливість, вимагає вдумливого вивчення матеріалу й розуміння того, що навчання, виховання громадян (учнів, студентів та ін.) неможливі без урахування специфіки роботи соціального працівника. Саме соціальний працівник, який, так само, досліджує найактивніші процеси суспільства, що призводять до негативних наслідків у формуванні дитини як особистості, зможе стати в нагоді при попередженні десоціалізації молоді.

Під час викладання курсу «Історія соціальної педагогіки» окрему увагу викладачеві треба звернути на індивідуальні завдання для студентів, ураховуючи специфіку конкретного етапу розвитку суспільства, соціально-економічний розвиток та політичну ситуацію в країні. Наприклад: написання доповіді «Ідеї соціального виховання у педагогіці ХХІ століття в країнах Європи»; складання анотації на сучасні дослідження з проблеми «Соціальна робота в Україні кін. ХХ-поч. ХХІ ст.»; «Питання соціального виховання учнів у концепції «Нової української школи» тощо.

Вважаємо, що такі індивідуальні завдання не лише сприятимуть підвищенню інтелектуального рівня студента, а й уможливають формування розуміння значущості обраного фаху для розвитку соціально «здорового» суспільства. Вивчення історії соціальної роботи допоможе визначити основні прогалини життєдіяльності членів соціуму, які були домінуючими в той чи той період, у тому чи тому середовищі, стали ключовими в призведенні до негативних наслідків, результатом чого є десоціалізація молоді, зокрема й учнівська. Усе сказане вище допоможе як соціальним працівникам, так і педагогам НУШ знайти найоптимальніші способи вирішення названої проблеми.

Висновки. Отже, курс «Історія соціальної роботи» має важливе значення для студентів відповідної спеціальності, які в майбутньому повинні стати невід'ємною складовою реалізації концепції «Нової української школи» як фахівці, які, спільно з вчителями НУШ, мають стати допомогою у формуванні повноцінного члена соціуму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адольф В.А. Профессиональная компетентность современного учителя: монография. Красноярск: Краснояр. гос. ун-т. Красноярск, 1998. 118 с.

2. Варданян Ю.В. Стрoение и развитие профессиональной компетентности специалиста с высшим образованием (На материале

підготовки педагога и психолога): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Моск. гос. пед. ун-т. Москва, 1998. 353 с.

3. Дмитренко К.А., Коновалова М.В., Семиволос О.П., Бекетова С.В. Звичайні форми роботи — новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: метод. посіб. Харків: Основа, 2018. 119 с.

4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / за заг. ред. М.Б. Грищенко. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 24.06.2019).

5. Омельченко С.О. Взаємодія соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя дітей та підлітків : монографія. Луганськ: Альма-матер, 2007. 352 с.

6. Пінчук Ю.В. Система професійної компетентності вчителя-логопеда: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03 / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ., 2005. 219 с.

7. Сухойваненко О.М., Медведь С.С. Професійна компетентність вчителя трудового навчання як складова його фахової підготовки. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. Харків, 2006. Випуск 12. С. 143-147.

Стаття надійшла до редакції 04.07.2019.

ПРОСКУНИН Владимир

Проректор по научно-педагогической работе и социально-экономическому развитию, кандидат педагогических наук, доцент ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет», ул. Г.Батюка, 19, г. Славянск, Донецкая область, 84116, Украина
E-mail: proskuninvm@ukr.net

ИЗУЧЕНИЕ КУРСА «ИСТОРИЯ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ» В УВО КАК ЗАЛОГ УСПЕШНОЙ РЕАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПЦИИ НУШ

Резюме. В данной статье автором детализировано содержание учебной дисциплины «История социальной работы», разработанной для студентов 2 курса педагогического факультета специальности «Социальная работа» (Квалификация: Социальный работник. Социальный педагог или специалист по социальному обеспечению). Дисциплина рассматривается как составляющая реализации концепции «Новой украинской школы» и педагогическое условие формирования социальной и гражданской компетентностей у студентов педагогических учреждений высшего образования. Определены цель, задания, значение курса «История социальной работы», поданы темы практических занятий и индивидуальных заданий.

Ключевые слова: социальная работа, социальный работник, социум, социальная и гражданская компетентность, новая украинская школа.

PROSKUNIN Volodymyr

Vice-Rector for scientific and education work; socio-economic development; Candidate of sciences in Pedagogics; Docent of Donbass national pedagogical university

G. Batuka str. 19; Slovyansk, Donestka oblast; 84116, Ukraine

E-mail: proskuninvm@ukr.net

STUDYING THE COURSE „HISTORY OF SOCIAL WORK” IN HIGHER EDUCATION AS A BASIS FOR SUCCESSFUL IMPEMENTATION OF THE “NEW UKRAINIAN SCHOOL” CONCEPT

Abstract. In this paper the author discusses the content of the course “History of Social work” developed for the students of the second year of the Pedagogical faculty; specialized in Social work (Qualification: Social work. Social pedagogics and Social services). The course is regarded as the component of implementation of the “New Ukrainian school” concept and pedagogic prerequisite for the social and civic competence formation by the undergraduate students in educational sciences. The goal, tasks and role of the course “History of Social work” are defined, the topics for practical sessions and individual assignments are provided.

Key words: Social work, social worker, community, social and civic competence, “New Ukrainian school” concept

General problem placement and its link to the important scientific and practical tasks. Contemporary education requires new formats of professional and personal development, with their special importance for students.

Analysis of the key research works and publications. The author has considered numerous classifications of competencies.

Relevance of the article is based on provided concrete recommendations for teaching the course “History of Social work” at the Pedagogical faculty in terms of the “New Ukrainian school” concept implementation.

Goal of the article (Task formulation) ... is studying key competences of Social work students, conditions of their formation and implementation. The goal is separated into the single tasks describing the outlined problem in detail.

Fundamental research material. Social work is the key component of youth personal development, especially for those children who lack its baseline components (e.g. family, school). The course “History of Social work” as the part of respective specialists’ training provides the comprehensive understanding of societal problems in particular regions, historic periods, etc. and, therefore, contributes to solving the outlined problem greatly. Social and civic competences are defined as the central ones with this regard.

At Donbass national pedagogical university, the course is planned for 28 lecture hours, 20 practical ones and 102 dedicated to individual learning. Its central learning goals are studying historic periods of Social work as a science; developing humanistic and cultural awareness, as well as creative, systematic and pedagogical thinking, world and national educational science's value awareness, tolerance and patriotic consciousness. Respective tasks deepen the outlined goals. The author of suggests the topics for practical classes and discusses their content and importance in detail.

Conclusion. The course “History of Social work” shows profound importance in the professional training of social workers and related “New Ukrainian school” concept implementation.

REFERENCES

1. Adolf V.A. Professional competency of a modern teacher: monography. Krasnoyarsk: Krasnoyar. nat. un. Krasnoyarsk, 1998. 118 p.
2. Vardanian J.V. Structure and development of the professional competency of the specialist with higher education (Based on the materials of training for teachers and psychologists): doc. diss. ped. sc.: 13.00.01 / Mosk. nat. ped. un. Moskow, 1998. 353 p.
3. Dmitrenko K.A., Konovalova M.V., Semivolos O.P., Beketova S.V. Usual forms of work — new approach: developing new key competences: method. recomm. Kharkiv: Osnova, 2018. 119 p.
4. New Ukrainian school. Conceptual grounds of secondary education reformation / gen. red. M.B. Gritsenko. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (assessed on 24.06.2019).
5. Omeltschenko S.O. Cooperation of social institutions by healthy lifestyle formation of children and teenagers: monography. Lkhansk: Alma-mater, 2007. 352 p.
6. Pinchuk J.V. System of professional competency of speech therapist: diss. ...cand. ped. sc.: 13.00.03 / Nat. ped. Dragomanov un. Kyiv., 2005. 219 p.
7. Sukhovajnenko O.M., Medved S.S. Professional competency of labor training teacher as a component of professional training. *Pedagogics, psychology and med.-biol. probl. psys. train. and sports*. Kharkiv, 2006. Volume 12. P. 143-147.

(переклад зроблено особисто автором статті)